

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

16/1110-

19.2.2016

Vedrørende Statoils kontrakt i Angola

Jeg viser til brev av 4. februar 2016 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. I brevet stiller komiteen tre nye spørsmål vedrørende Statoils betalinger til finansiering av et forsknings- og teknologisenter i Angola. Komiteen ber også om tilgang til dokumentasjon som ligger til grunn for vurderinger Statoil har gjort i saken. Olje- og energidepartementet har i brev av 9. februar 2016 bedt Statoil om å besvare komiteens to første spørsmål samt gi ytterligere informasjon om selskapets oppfølging av innbetalte beløp. Videre har departementet bedt Statoil om en bredere fremstilling av de saksforholdene komiteen viser til enn slik de er omtalt i Statoils brev av 20. januar 2016. Statoils svarbrev av 17. februar 2016 følger vedlagt.

Innledningsvis ønsker jeg å gi noen betraktninger og vurderinger om den statlige eierskapsutøvelsen og spesielt rollefordelingen mellom staten som eier, og styret og ledelsen i selskapene, herunder ansvars- og arbeidsfordeling. Dette er forhold jeg også tok opp i mitt brev datert 22. januar 2016 til komiteen. Jeg vil gå nærmere inn på enkelte sider av statens eierskapsutøvelse overfor Statoil, særlig knyttet til selskapets arbeid med samfunnsansvar.

Statens eierskapsutøvelse er basert på bestemmelser i selskapslovgivningen og statens egne eierskapsprinsipper. Disse bygger på allment anerkjente prinsipper og er grundig gjennomgått i flere eierskapsmeldinger. Statens prinsipper for god eierstyring er omtalt på side 66 til 73 i siste eierskapsmelding; Meld. St. 27 (2013-2014) "*Et mangfoldig og verdiskapende eierskap*", som fikk bred tilslutning i Stortinget da meldingen ble behandlet 5. februar 2015.

Saken som kontroll- og konstitusjonskomiteen har tatt opp i sine brev av 12. januar og 4. februar, reiser viktige prinsipielle spørsmål om statens utøvelse av sitt eierskap og om grensedragningen mellom statens ansvar som eier og ansvaret som tilligger de styrende organer og ledelsen i selskapene.

I ovennevnte melding fremmer staten som eier en rekke forventninger til selskapene. Det presiseres tydelig hvordan ansvarsfordelingen mellom eier og selskap skal gjennomføres i praksis:

"Det er selskapenes styrer som har ansvaret for å vurdere hvordan forventningene fra staten som eier best kan følges opp, og for at disse operasjonaliseres på en hensiktsmessig måte."

Det er forventet at selskapene arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og er ledende på sine områder. Regjeringen legger stor vekt på at arbeidet med samfunnsansvar i selskapene skal være forankret i styrene. Det er særlig fire temaer innen samfunnsansvar som er spesielt nevnt: "Klima og miljø", "menneskerettigheter", "arbeidstakerrettigheter" og "arbeidet mot korrupsjon og for åpenhet i økonomiske transaksjoner".

Regjeringens forventninger knyttet til arbeidet mot korrupsjon og for åpenhet i økonomiske transaksjoner er omtalt på side 82 til 83 i meldingen. Av meldingen fremgår det at regjeringen forventer at:

- *"Selskapene utviser størst mulig grad av åpenhet knyttet til pengestrømmer, herunder også skatt."*
- *Selskaper med internasjonal virksomhet følger OECDs retningslinjer på skatteområdet, og herunder søker å unngå å benytte skatteparadiser som ikke følger standardene til Global Forum om transparens og effektiv informasjonsutveksling i skattesaker og som ikke vil inngå skatteopplysningsavtaler med Norge.*
- *Selskapene har retningslinjer, systemer, og tiltak for å hindre korrupsjon, og for å håndtere mulige lovbrudd eller tvilstilfeller som måtte avdekkes på dette feltet.*
- *Selskapene gjennomfører aktsomme og grundige vurderinger når det gjelder problemstillinger knyttet til korrupsjon for sin virksomhet. Dersom slike vurderinger tilsier at det er berettiget tvil om forhold kan regnes som korrupsjon, forventes det at selskapene ikke involverer seg i slike."*

Korrupsjon er ulovlig etter norsk og internasjonal rett. Regjeringen har i ovennevnte forventninger tydelig gitt uttrykk for at selskapene skal være svært opptatt av arbeidet mot korrupsjon og for åpenhet i økonomiske transaksjoner og ha systemer, retningslinjer og tiltak for å hindre korrupsjon i deres virksomhet og at deres arbeid på dette området er på et høyt nivå.

Jeg mener at Statoil i sine brev av 20. januar og 17. februar til Olje- og energidepartementet, tydelig viser at selskapet arbeider aktivt, systematisk og konkret for å innfri regjeringens forventninger på dette området.

I brevet av 17. februar skriver Statoil følgende:

- *"Statoil har nulltoleranse for korrupsjon. Statoils virksomhet er underlagt norsk og internasjonal anti-korrupsjonslovgivning, og selskapet utøver sin virksomhet i samsvar med slik lovgivning. Statoil vil ikke gjennomføre betalinger i strid med slik lovgivning, selv om selskapet skulle være kontraktsrettslig forpliktet til betaling.*
- *I den sak det her dreier seg om, knyttet til letelisenser i Angola, har Statoil foretatt to sett av kontraktsmessige betalinger:*
 - *Signaturbonus, en forhåndsskatt og et vederlag som betales for adgang til å drive petroleumsvirksomhet i et definert lisensområde.*
 - *Betaling til sosiale formål; sosiale prosjekter, et forsknings- og teknologisenter og treningsprogram for opplæring av angolansk personell i oljeindustrien.*
- *Ved tildeling av petroleumsrettigheter i Angola utøver Sonangol EP forvaltningsmyndighet og opptrer på vegne av den angolanske stat, som konsesjonsmyndighet. Statoils betalinger av signaturbonus og til sosiale formål er gjort direkte til Sonangol EP som konsesjonsmyndighet og har skjedd til selskapets kontoer i Angola.*
- *Betalingene til sosiale formål i Angola er ikke i strid med norsk eller annen relevant anti-korrupsjonslovgivning. Dette gjelder selv om det foreligger lite tilgjengelig informasjon om fremdriften, spesielt for etableringen av forsknings- og teknologisenteret.*
- *Statoil er opptatt av åpenhet omkring sin virksomhet og har vært en pådriver når det gjelder åpenhet om betalinger til myndigheter. Selskapet rapporterer årlig innbetalinger til myndigheter, herunder til Angola og til Sonangol EP, som ledd i sin bærekraftsrapportering."*

Det er min oppfatning at det ikke er departementets ansvar som eier i Statoil å følge pengestrømmer innbetalt til ulike land, heller ikke til Angola. Statoil har klargjort og forklart at de innbetalingene som er foretatt, er en del av vilkårene som myndighetene har bestemt for å drive lovlig olje- og gassvirksomhet i landet. Statoil har i sitt brev av 17. februar vist til at selskapet deltar på lik linje og på samme vilkår som andre olje- og gasselskaper i Angola og har dermed fulgt alminnelig industripraksis når det gjelder innbetalinger til vertslandet. Statoil har også vært i fremste rekke for å fremme åpenhet om innbetalingene selskapet foretar til Angola.

Statoils betalinger av signaturbonuser og til sosiale formål er gjort til Sonangol EP som konsesjonsmyndighet på vegne av den angolanske stat.

Det er vel kjent at Sonangol er tillagt en rekke oppgaver både innen og utenfor oljesektoren. For eksempel er selskapet landets konsesjonsinnehaver. Selskapet fungerer i tillegg nærmest som et næringsdepartement som forvalter statens eierandeler i over 30 datterselskaper og

deleide selskaper (joint ventures) som driver sykehus, akademi/høyskole, eiendom/bolig, flyselskap, industri, telekommunikasjon og bank. Det er dermed ikke unaturlig at Statoils innbetalinger er gått til Sonangol.

Komiteens spørsmål

Olje- og energidepartementet har som nevnt ovenfor bedt Statoil svare på de to spørsmålene som gjelder avtale inngått i Angola. Svarene nedenfor er i sin helhet en gjengivelse av Statoils svar. Statoil har funnet det naturlig å besvare de to første spørsmålene fra komiteen samlet.

Spørsmål 1. Er det positivt nedfelt i avtalen at Sonangol EP ikke har forpliktet seg til å holde Statoil orientert om fremdriften av senteret?

Spørsmål 2. Hvilke kommersielle grunner har Statoil hatt for å avskjære seg fra kunnskap om hvor pengestrømmene har gått?

Statoils svar:

"Statoils rettigheter og forpliktelser er regulert i produksjonsdelingsavtaler. Slike avtaler er vanlige instrumenter for tildeling av lete- og utvinningsrettigheter fra en stat til et oljeselskap, og regulerer blant annet hvor stor andel av produksjonen som skal tilfalle staten. Basert på en produksjonsdelingsavtale vil oljeselskapet bære den operasjonelle og finansielle risikoen for petroleumsvirksomheten, mot å få tilgang til en andel av produksjonen gitt et funn og en kommersiell utvikling av petroleumsressursene.

De aktuelle produksjonsdelingsavtalene Statoil har inngått i Angola inneholder ingen uttrykkelige begrensninger av Sonangol EPs anledning til å holde Statoil orientert om fremdriften av forsknings- og teknologisenteret. Produksjonsdelingsavtalene gir imidlertid heller ikke Statoil en uttrykt rett til å motta informasjon eller dokumentasjon fra Sonangol EP vedrørende bruk av signaturbonus eller betalinger til sosiale formål.

Følgelig pålegges ikke Sonangol EP i produksjonsdelingsavtalen en forpliktelse til å holde Statoil informert om bruken av midlene. Statoil er imidlertid ikke avskåret fra å etterspørre informasjon om forsknings- og teknologisenteret, noe Statoil formelt og uformelt har gjort.

Sonangol EP er på sin side kontraktmessig forpliktet til å benytte midlene øremerket forsknings- og teknologisenteret som angitt i produksjonsdelingsavtalen. Det er offentlig kjent at den angolanske regjeringen (Council of Ministers) 26. august 2015 vedtok at forsknings- og teknologisenteret skulle etableres i et nytt datterselskap av Sonangol EP. 28. september 2015 ble det publisert et Presidential Decree (179/15) vedrørende etableringen av forsknings- og teknologisenteret som et eget, statseid selskap eiet gjennom Sonangol EP.

Da Statoil valgte å delta i budrunden knyttet til lisenstildelingene i Kwanza i 2011 vurderte selskapet at budkriteriene var akseptable og relevante.

Olje- og gassindustrien er teknologi- og kompetanseintensiv. Land med forekomster av hydrokarboner har historisk investert betydelige beløp i å styrke lokal kompetanse for å bidra

til å bygge lokal industri og næringsvirksomhet. Støtte fra engasjerte selskaper har vært en naturlig del av dette, og Statoil er generelt positivt innstilt til å bidra til å styrke lokal kunnskap og kompetansebygging i de land selskapet opererer.

I forkant av lisenstildelingene, besluttet angolanske myndigheter å gjennomføre en budrunde. Mer enn 20 internasjonale oljeselskaper ble pre-kvalifisert til å delta i budrunden, basert på teknisk kompetanse og finansiell kapasitet. 31. mai 2010 mottok Statoil budkriteriene beskrevet i et brev fra Sonangol EP. Betaling av signaturbonus og sosiale bidrag (inkludert støtte til et forsknings- og teknologisenter) inngikk som en del av budkriteriene. Det fremgikk uttrykkelig at Sonangol EP i vurderingen av budene ville vektlegge bidrag til sosiale formål, herunder forsknings- og teknologisenteret.

Statoil hadde gjennom prosessen som ledet frem til signering av produksjonsdelingsavtalene i desember 2011 ingen grunn til å betvile Sonangol EPs ønske om å etablere forsknings- og teknologisenteret, eller Sonangol EPs evne og vilje til å gjennomføre et slikt prosjekt:

- 1. Sonangol hadde i forkant av budprosessen dialog med en rekke internasjonale oljeselskaper, herunder Statoil. Sonangol EP ga klart uttrykk for deres ønske om å opprette et forsknings- og teknologisenter, og at støtte til dette ville være et budkriterie i en eventuell tildeling av petroleumsrettigheter.*
- 2. I budkriteriene fra mai 2010 var betaling til et forsknings- og teknologisenter uttrykkelig spesifisert, herunder at Sonangol EP ville vektlegge dette ved evalueringen av bud.*
- 3. I september 2011 ble etablering av et forsknings- og teknologisenter omtalt i Presidential Decree 243/11:*

“GENERAL STRATEGIC FRAMEWORK FOR PRE-SALT EXPLOITATION IN ANGOLA:

Accordingly, and on the basis of this strategy, the petroleum operations are carried out solely at the expense and risk of the Contractor Group and pre-salt investors contribute to the following:

Creation of the State-owned company, Research and Technology Center (Centro de Investigaçã o e Tecnologia, E.P.); Training of Angolan personnel in line with the sector’s requirements; Social projects.”

- 4. Sonangol påtok seg en kontraktsmessig forpliktelse til å benytte midlene øremerket senteret som angitt i produksjonsdelingsavtalen fra desember 2011.”*

Spørsmål 3. Hva vil statsråden gjøre for å bringe på det rene hvor allerede innbetalte millionbeløp befinner seg?

Jeg viser til min redegjørelse ovenfor om rolle-, ansvars-, og arbeidsfordelingen mellom staten som eier og Statoils styre og ledelse. Det er min oppfatning at det ikke er departementets ansvar å følge pengestrømmer Statoil har innbetalt til ulike lands myndigheter. Utover dette viser jeg til Statoils brev av 17. februar der selskapet beskriver hvordan styret og administrasjonen har fulgt opp betalingene. Om dette skriver Statoil følgende:

"I løpet av de fire år som er gått fra første betaling, har Statoil gradvis økt oppfølgingen av betalingene til forsknings- og teknologisenteret, for å sikre at disse betalingene blir benyttet i henhold til det avtalte formål (herunder at manglende fremdrift ikke skyldes urettmessig bruk av midlene). Statoils nulltoleranse for korrupsjon innebærer at selskapet aktivt og systematisk arbeider for at korrupsjon ikke skal skje i tilknytning til selskapets virksomhet, at konsernledelse og styret åpent diskuterer utfordringer i korrupsjonsutsatte land, og at selskapet aldri vil godkjenne betalinger som er i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning.

Administrasjonen har ved flere anledninger vurdert utbetalingene til Sonangol EP i lys av at Statoil ikke har fått tilfredsstillende informasjon om fremdrift av forsknings- og teknologisenteret. Denne problemstillingen har også blitt presentert for Statoils styre, først og fremst gjennom styrets sikkerhets-, bærekraft- og etikk-komite (SSEC). SSEC fikk i oktober 2014 en generell oppdatering om selskapets arbeid med etikk og anti-korrupsjon i Angola. Denne oppdateringen inneholdt også informasjon om vurderinger og tiltak i forbindelse med betalinger øremerket forsknings- og teknologisenteret. I desember 2014, før fjerde utbetaling til Sonangol EP, ble spørsmålet om videre utbetaling grundig behandlet i konsernledelsen idet selskapet fortsatt ikke hadde mottatt konkret informasjon om senterets fremdrift. Det ble der konkludert med at utbetaling skulle foretas.

I forbindelse med femte og siste betaling til Sonangol EP i desember 2015 ble saken igjen tatt opp til grundig vurdering og diskusjon i konsernledelsen. Saken ble også behandlet i SSEC og i Statoils styre. Konklusjonen om å betale i henhold til kontrakten var basert på råd fra interne og eksterne anti-korrupsjonsekspertene om at en slik utbetaling ikke ville være i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning (se nedenstående kapittel). Som bakgrunn for saken, hadde administrasjonen fremlagt et notat til SSEC som blant annet oppsummerer administrasjonens rettslige vurdering av saken og risiki i forbindelse med betalingen.

Konklusjonen i dette notatet er som følger:

“Statoil has a legal obligation, under Angolan law, to pay the social contributions under the Kwanza PSAs. Diligent follow-up indicates that the Research Centre may now be in the planning stages, and no negative facts regarding the other projects earmarked by the PSA and funded by the social contributions have been identified. Continued diligence in assessing any indications of wrongdoing and requesting information on progress is important to mitigate compliance risk. Exposure will remain after the last payment is made. The reputational risk is considerable, but is possible to manage assuming no facts emerge suggesting that the Research Centre payments are being used for unintended purposes.”

Komiteen ga uttrykk for at de støttet administrasjonens konklusjoner om fortsatt betaling. Komiteen ga samtidig uttrykk for at dette var en vanskelig sak og besluttet derfor at saken skulle bli fremlagt for diskusjon og vurdering av et samlet styre 16. desember 2015. Konklusjonen var at styret støttet administrasjonens forslag om betaling av det femte og siste beløpet til Sonangol EP. Styrets leder konkluderte videre med at administrasjonen skulle fortsette med å legge press på Sonangol og utvide sin aktivitet i Angola knyttet til oppfølging av støtte til sosiale formål. Styret ville følge saken tett og ba om en oppdatering fra administrasjonen i løpet av første halvår 2016.”

I departementets brev til Statoil, datert 9. februar 2016, anmodes selskapet om å gi en bredere fremstilling av de saksforholdene komiteen viser til i brev til departementet av 4. februar enn slik de er omtalt i Statoils brev av 20. januar 2016. I vedlagt brev av 17. februar 2016 fra Statoil til departementet omtaler Statoil disse rettslige vurderingene på følgende måte:

“Statoils administrasjon har løpende foretatt rettslige vurderinger rundt betalingene til Sonangol EP for å sikre at betalingene ikke har vært i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning. Disse vurderingene har omfattet anti-korrupsjonslovgivning i Angola, USA, England og Norge. Dette arbeidet har blitt ledet av Statoils anti-korrupsjonsekspert, som har ansvaret for Statoils anti-korrupsjonsprogram, i tett samarbeid med eksterne advokater. I tillegg til over flere år løpende rådgivning på dette spørsmålet fra internasjonalt anerkjente anti-korrupsjonsadvokater, har Statoil også fått skriftlige notater, såkalte «legal opinions», hvor lovligheten av utbetalingene er vurdert. I forbindelse med tidligere utbetalinger har selskapet fått notater fra Covington Burling LLP, som har vurdert saken i forhold til amerikansk og engelsk rett, og fra Vieira de Almeida & Assiciados, som har vurdert saken i forhold til angolansk rett. I forbindelse med den femte og siste betaling fikk selskapet i tillegg råd og notater fra Gibson Dunn & Crutcher LLP, i forhold til amerikansk rett, og advokatkontoret Wiersholm i forhold til norsk rett. Wiersholm fikk forut for sin vurdering tillegg til alle notatene fra de andre advokatkontorene.

De notatene og rådene Statoil har mottatt i forbindelse med saken er alle underlagt advokaters taushetsplikt. Det er prinsipielt viktig at selskapet skal kunne konsultere åpent med sine advokater uten at dette blir underlagt offentlighet. Selskapet vil likevel her inkludere konklusjonene som er gitt i notatene som viser at alle vurderingene konkluderer med at

betalingene til forsknings- og teknologisenteret ikke innebærer brudd på relevant anti-korrupsjonslovgivning. Disse er som følger:

Vieira de Almeida & Associados (26. november 2015):

"We cannot think of any option that would allow Statoil to suspend, limit or alter its SRTC payments. There seems to be also no way of effectively ensuring that the payments are used for the purpose stated in the PSC. We understand that Sonangol has refused to provide any written assurances (by way of a letter for example) that the funds will be used for the SRTC project. As advised earlier, the obligation of Statoil is very simple and direct: make the payments into a Sonangol account."

Covington Burling LLP (2. desember 2015):

"Based on the facts set forth in this memorandum, together with my understanding of relevant provisions of Angolan law (as obtained by Statoil in a written opinion from its local counsel in Angola), I believe Statoil has a strong position that its past and future payments in support of the research and technology center would not constitute violations of the FCPA. However, as set forth in Section III of this memorandum, I recommend that Statoil consider certain compliance measures to further assess and document the legal and factual considerations surrounding the technology center, and that it continues to liaise with the Angolan authorities to evaluate alternative options to progress the technology center project."

Gibson Dunn & Crutcher LLP (14. desember 2015):

"The contractual social contribution payments that Statoil makes directly to Sonangol are not, in and of themselves, prohibited by the FCPA. Moreover, we are not aware of any facts that establish that Statoil has knowledge that those payments are being diverted to foreign officials, nor any facts that support an argument that Statoil possessed corrupt intent when it entered into the PSCs and made the payments due under those agreements. Finally, we are not aware of any inaccurate accounting records, or control deficiencies or violations, with respect to the payments. Accordingly, it is our opinion that the facts as we understand them would not support an enforcement action against Statoil in the U.S. for violations of the FCPA arising out of the social contribution payments."

Wiersholm (17. desember 2015):

"Based on our assessment of the received documentation, we consider these actions to meet with strict Norwegian requirements imposed for compliance with the anti-corruption provisions in the Norwegian Penal Code. The planned contribution to SRTC 1 January 2016 will therefore not constitute an illegal payment according to Norwegian Law. This assessment and conclusion is solely based on the received documentation. Subsequently, it may be subject to change based on new information."

Statoils egen rettslige vurdering av saken samsvarer med disse rådene. I notatet til SSEC i desember 2015, som også ble forelagt et fullt styre, ble den rettslige vurderingen fra administrasjonen oppsummert som følger:

“We thus believe, based on the facts known now, that payment of the fifth and final instalment of social contributions will not be in breach of applicable anti-bribery laws. It must be noted, however, that the underlying compliance risk cannot be removed, and that Statoil’s legal exposure lasts for at least five years beyond the date of this final payment. If it becomes known after this date that payments for social contributions were used to personally enrich Angolan public officials, Statoil could be asked (as could all other IOC contributors) to show what past actions were taken to scrutinize red flags, with enforcement authorities determining whether such actions were adequate given the risk.”

Selskapet vil i det følgende gå nærmere inn på selskapets og Wiersholms vurderinger av innbetalingene i forhold til norsk lovgivning. Selskapet vil også beskrive de konkrete oppfølgingstiltak som er gjennomført.

Om signaturbonuser og bidrag til sosiale fond i Angola er lovlig etter norsk strafferett avhenger av om betalingene må regnes som utilbørlige eller ikke. Formålet med straffelovens forbud mot korrupsjon og påvirkningshandel er særlig å ramme skjulte betalinger til agenter, mellommenn eller andre som direkte eller indirekte kan skaffe giveren fordeler på bekostning av andre. Den nærmere vurderingen av hva som er utilbørlig, beror ifølge høyesterettspraksis og lovforarbeider på en totalvurdering av situasjonen, hvor en rekke momenter spiller inn, og hvor graden av åpenhet vil være et særlig viktig moment.

Statoil, og Wiersholm, har særlig vurdert tre forhold av betydning i den rettslige vurderingen. Disse er (a) formålet med ytelsen og ytelsens art, (b) graden av åpenhet om avtalen og (c) forhold rundt betalingene og selskapets korrupsjonsreduserende tiltak.

a) Formålet bak ytelsen og ytelsens art.

Høyesterett og straffelovens forarbeider har trukket fram formålet bak ytelsen og ytelsens art som et viktig vurderingskriterium av hvorvidt et forhold skal anses som utilbørlig i straffelovens forstand.

Det er av sentral betydning for den strafferettslige vurderingen å se nærmere på karakteren av den inngåtte avtalen og åpenheten rundt vilkårene i avtalen og de enkelte utbetalingene. Som beskrevet tidligere, er selskapets utbetalinger til Sonangol EP forpliktelser knyttet til en produksjonstildelingsavtale. Sonangol EP har inngått lignende avtaler også med de andre internasjonale oljeselskaper som tar del i de samme lisensene som Statoil. Produksjonstildelingsavtalen regulerer forholdet mellom vertstaten Angola på den ene siden og rettighetshaverne på den andre. Dens viktigste funksjon er å regulere fordelingen av inntekter og utgifter mellom partene, og kan på mange måter sammenlignes med en konsesjon med tilhørende vilkår og skatteforpliktelser. Disse avtalene er en del av det samlede rettslige rammeverket som regulerer den aktuelle

petroleumsvirksomheten. Slike avtaler er ikke unikt for denne saken, og lignende avtalemekanismer benyttes en rekke steder.

Avtalen som sådan må på denne bakgrunn anses å være legitim.

b) *Åpenhet rundt avtalen og betalingene.*

I tillegg til at avtalekonstruksjonen i seg selv er legitim, er det viktig å se på åpenhet rundt avtalens nærmere innhold og de enkelte utbetalingene. Også her vil testen under utilbørighetsvilkåret i stor grad være knyttet til hvorvidt konstruksjonen anses å være fordekt og for øvrig ellers egnet til å skjule de bakenforliggende realiteter.

De aktuelle utbetalingene er alle foretatt til en konto i Angola som eies av det statlige myndighetsorganet Sonangol EP. Statoil informerte om dets totale forpliktelse i børsmeldingen ved inngåelse av produksjonsdelingsavtalen og har år for år rapportert om utbetalingene i Angola i Statoils bærekraftrapporter, som er tilgjengelige på Statoils nettsider. For øvrig har internasjonale organisasjoner og internasjonale medier hatt søkelys på internasjonale oljeselskapers virksomhet i Angola, og særlig forsknings- og teknologisenteret og manglende dokumentasjon på fremdrift, slik at dette ikke er et ukjent tema.

Selskapet har hatt en åpen dialog om problemstillingene rundt manglende fremdrift med Sonangol, andre internasjonale oljeselskaper og norske myndigheter via den norske ambassadøren i Angola. Statoil har vist åpenhet, både rundt avtaleverk og utbetalinger.

c) *Korrupsjonsforebyggende tiltak.*

Endelig er det viktig å fastslå hvilke tiltak selskapet selv har tatt for å forebygge korrupsjon.

Gjennomgående har utbetalingene til forsknings- og teknologisenteret skapt bekymring grunnet manglende fremdrift og åpenhet, og risikobegrensende tiltak har stått sentralt. Dette gjelder både generelt, i form av et anti-korrupsjonsprogram, og spesielt i forhold til den konkrete problemstillingen. Statoils anti-korrupsjonsprogram er allerede beskrevet i selskapets tidligere brev til departementet. Selskapet opplyste også der at som ledd i sitt kontinuerlige forbedringsarbeid, iverksatte man i november 2015 en ekstern evaluering av selskapets anti-korrupsjonsprogram. Målsettingen er at anti-korrupsjonsprogrammet til enhver tid skal leve opp til internasjonale beste praksis-standarder. Evalueringen konkluderte med at Statoil har et godt anti-korrupsjonsprogram og påpekte viktigheten av at compliance-spørsmål tidlig bringes på banen ved inngåelse av joint venture-avtaler, ved bruk av mellommenn og ved sosiale bidrag. Selskapet har som et ledd i dets oppfølging hatt konkrete forebyggende tiltak i forbindelse med utbetalingene til finansiering av forsknings- og teknologisenteret."

Statoil viser avslutningsvis i sitt brev til at de gjennomfører en rekke oppfølgende tiltak:

- *"Statoil har både formelt og uformelt bedt om oppdatering på fremdrift på forsknings- og teknologisenteret fra Sonangol EP, dels i møter og dels i brev. Selskapets siste møte om saken med Sonangol EP fant sted 28. januar i år, og vi planlegger ytterligere møter med Sonangol EP og det angolanske petroleumministeriet i nærmeste fremtid for å diskutere fremdriften nærmere.*
- *Selskapet har samarbeidet med andre internasjonale oljeselskaper om saken og utvekslet informasjon og vurderinger med dem, og Statoil vil fortsette denne dialogen. Statoils klare forståelse er at andre internasjonale oljeselskaper med tilsvarende kontraktsvilkår har foretatt tilsvarende betalinger.*
- *Selskapet har samarbeidet med norske myndigheter via den norske ambassaden i Angola for å se om de kan hjelpe selskapet med å få informasjon om senterets fremdrift og legge ytterligere press på Sonangol.*
- *Statoil har vært åpne om betalinger i Angola, i børsmeldingen ved inngåelse av produksjonstildelingsavtalen og i selskapets årlige bærekraftsrapporter.*
- *Statoil er aktive i ulike nettverk lokalt, og følger med på media og andre rapporter, for å sikre at selskapet har tilgang på eventuell informasjon om påstander om at pengene betalt til Sonangol EP kan ha blitt misbrukt til personlig vinning.*
- *Selskapet har undersøkt at betalingene går til en konto i Angola som eies av Sonangol EP.*
- *Selskapet har hatt tett dialog med flere advokater om hvordan det best kan følge opp denne saken."*

Videre skriver Statoil følgende:

"Statoil har i dette brevet besvart henvendelsen i departementets brev av 4. februar 2016 ved å svare på de konkrete spørsmålene komiteen har stilt til Olje- og energidepartementet. Det er videre gitt en utdypende redegjørelse for den interne saksbehandlingen knyttet til betalingene, og de rettslige vurderingene knyttet til disse. Som tidligere beskrevet er ikke betalingene til sosiale formål i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning. Dette endres ikke av at det foreligger lite informasjon spesielt om fremdriften i realiseringen av forsknings- og teknologisenteret. Statoil jobber kontinuerlig med å styrke sitt etikkarbeid. Selskapet vil være opptatt av å sikre tilstrekkelig åpenhet, også om gjennomføring av denne type sosiale prosjekter. Erfaring og læring fra egen og andres virksomhet, herunder fra tidligere prosjekter, er en viktig del av dette arbeidet."

Styret vil følge saken tett videre og har bedt om en oppdatering fra administrasjonen i løpet av første halvår 2016.

Jeg vil be styret gi meg en orientering om status og videre arbeid med denne saken etter at styret har behandlet oppdateringen som nevnt ovenfor.

For øvrig vil jeg gjøre komiteen oppmerksom på at Statoil har informert meg om at det denne uken har vært avholdt et informasjonsmøte mellom selskapet og Økokrim om saken.

Med hilsen

Tord Lien

Vedlegg: Brev av 17. februar 2016 fra Statoil til Olje- og energidepartementet

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
Per e-post: postmottak@oed.dep.no

Det vises til brev datert 9. februar 2016 fra Olje- og energidepartementet til Statoil v/ konsernsjef Eldar Sætre (med kopi til styreleder), som oppfølging til departementets brev datert 12. januar og Statoils svarbrev datert 20. januar 2016.

Innledningsvis er det viktig for selskapet å understreke følgende utgangspunkt, som også fremgår av selskapets brev datert 20. januar:

- Statoil har nulltoleranse for korrupsjon. Statoils virksomhet er underlagt norsk og internasjonal anti-korrupsjonslovgivning, og selskapet utøver sin virksomhet i samsvar med slik lovgivning. Statoil vil ikke gjennomføre betalinger i strid med slik lovgivning, selv om selskapet skulle være kontraktsrettslig forpliktet til betaling.
- I den sak det her dreier seg om, knyttet til letelisenser i Angola, har Statoil foretatt to sett av kontraktsmessige betalinger:
 - Signaturbonus, en forhåndsskatt og et vederlag som betales for adgang til å drive petroleumsvirksomhet i et definert lisensområde.
 - Betaling til sosiale formål; sosiale prosjekter, et forsknings- og teknologisenter og treningsprogram for opplæring av angolansk personell i oljeindustrien.
- Ved tildeling av petroleumsrettigheter i Angola utøver Sonangol EP forvaltningsmyndighet og opptrer på vegne av den angolanske stat, som konsesjonsmyndighet. Statoils betalinger av signaturbonus og til sosiale formål er gjort direkte til Sonangol EP som konsesjonsmyndighet og har skjedd til selskapets kontoer i Angola.
- Betalingene til sosiale formål i Angola er ikke i strid med norsk eller annen relevant anti-korrupsjonslovgivning. Dette gjelder selv om det foreligger lite tilgjengelig informasjon om fremdriften, spesielt for etableringen av forsknings- og teknologisenteret.
- Statoil er opptatt av åpenhet omkring sin virksomhet og har vært en pådriver når det gjelder åpenhet om betalinger til myndigheter. Selskapet rapporterer årlig innbetalinger til myndigheter, herunder til Angola og til Sonangol EP, som ledd i sin bærekraftsrapportering.

Kommentar til departementets brev

Statoil vil, som anmodet om av Olje- og energidepartementet, først besvare de to første spørsmålene i komiteens brev, og deretter gi ytterligere informasjon knyttet til selskapets oppfølging av innbetalte

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 89 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date
Your reference
18/1110

beløp (spørsmål 3). Statoil vil, på departementets anmodning, også gi en bredere fremstilling av de saksforholdene komiteen viser til enn slik de er omtalt i Statoils brev av 20. januar 2016

Til komiteens spørsmål 1 og 2

Statoils rettigheter og forpliktelser er regulert i produksjonsdelingsavtaler. Slike avtaler er vanlige instrumenter for tildeling av lete- og utvinningsrettigheter fra en stat til et oljeselskap, og regulerer blant annet hvor stor andel av produksjonen som skal tilfalle staten. Basert på en produksjonsdelingsavtale vil oljeselskapet bære den operasjonelle og finansielle risikoen for petroleumvirksomheten, mot å få tilgang til en andel av produksjonen gitt et funn og en kommersiell utvikling av petroleumssressursene.

De aktuelle produksjonsdelingsavtalene Statoil har inngått i Angola inneholder ingen uttrykkelige begrensninger av Sonangol EPs anledning til å holde Statoil orientert om fremdriften av forsknings- og teknologisenteret. Produksjonsdelingsavtalene gir imidlertid heller ikke Statoil en uttrykt rett til å motta informasjon eller dokumentasjon fra Sonangol EP vedrørende bruk av signaturbonus eller betalinger til sosiale formål.

Følgelig pålegges ikke Sonangol EP i produksjonsdelingsavtalen en forpliktelse til å holde Statoil informert om bruken av midlene. Statoil er imidlertid ikke avskåret fra å etterspørre informasjon om forskning- og teknologisenteret, noe Statoil formelt og uformelt har gjort.

Sonangol EP er på sin side kontraktsmessig forpliktet til å benytte midlene øremerket forsknings- og teknologisenteret som angitt i produksjonsdelingsavtalen. Det er offentlig kjent at den angolanske regjeringen (Council of Ministers) 26. august 2015 vedtok at forsknings- og teknologisenteret skulle etableres i et nytt datterselskap av Sonangol EP. 28. september 2015 ble det publisert et Presidential Decree (179/15) vedrørende etableringen av forsknings- og teknologisenteret som et eget, statseid selskap eiet gjennom Sonangol EP.

Da Statoil valgte å delta i budrunden kytet til lisenstildelingene i Kwanza i 2011 vurderte selskapet at budkriteriene var akseptable og relevante.

Olje- og gassindustrien er teknologi- og kompetanseintensiv. Land med forekomster av hydrokarboner har historisk investert betydelige beløp i å styrke lokal kompetanse for å bidra til å bygge lokal industri og næringsvirksomhet. Støtte fra engasjerte selskaper har vært en naturlig del av dette, og Statoil er generelt positivt innstilt til å bidra til å styrke lokal kunnskap og kompetansebygging i de land selskapet opererer.

I forkant av lisenstildelingene, besluttet angolanske myndigheter å gjennomføre en budrunde. Mer enn 20 internasjonale oljeselskaper ble pre-kvalifisert til å delta i budrunden, basert på teknisk kompetanse og finansiell kapasitet. 31. mai 2010 mottok Statoil budkriteriene beskrevet i et brev fra Sonangol EP. Betaling av signaturbonus og sosiale bidrag (inkludert støtte til et forsknings- og teknologisenter) inngikk som en del av budkriteriene. Det fremgikk uttrykkelig at Sonangol EP i vurderingen av budene ville vektlegge bidrag til sosiale formål, herunder forsknings- og teknologisenteret.

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

Statoil hadde gjennom prosessen som ledet frem til signering av produksjonsdelingsavtalene i desember 2011 ingen grunn til å betvile Sonangol EPs ønske om å etablere forsknings- og teknologisenteret, eller Sonangol EPs evne og vilje til å gjennomføre et slikt prosjekt:

1. Sonangol hadde i forkant av budprosessen dialog med en rekke internasjonale oljeselskaper, herunder Statoil. Sonangol EP ga klart uttrykk for deres ønske om å opprette et forsknings- og teknologisenter, og at støtte til dette ville være et budkriterie i en eventuell tildeling av petroleumsrettigheter.
2. I budkriteriene fra mai 2010 var betaling til et forsknings- og teknologisenter uttrykkelig spesifisert, herunder at Sonangol EP ville vektlegge dette ved evalueringen av bud.
3. I september 2011 ble etablering av et forsknings- og teknologisenter omtalt i Presidential Decree 243/11:
"GENERAL STRATEGIC FRAMEWORK FOR PRE-SALT EXPLOITATION IN ANGOLA:

Accordingly, and on the basis of this strategy, the petroleum operations are carried out solely at the expense and risk of the Contractor Group and pre-salt investors contribute to the following:

Creation of the State-owned company, Research and Technology Center (Centro de Investigaçã e Tecnologia, E.P.); Training of Angolan personnel in line with the sector's requirements; Social projects."
4. Sonangol påtok seg en kontraktmessig forpliktelse til å benytte midlene øremerket senteret som angitt i produksjonsdelingsavtalen fra desember 2011.

Til komiteens spørsmål 3 og departementets anmodning om en bredere fremstilling av de saksforholdene komiteen viser til

Departementet ber også om en bredere fremstilling av de saksforholdene komiteen viser til enn slik de er omtalt i Statoils brev av 20. januar 2016 og skriver at Statoil må vurdere om eventuelt taushetsbelagt eller forretningsmessig sensitivt innhold kan virke begrensende på hva komiteen kan bli meddelt.

Statoil har ønske om å være åpne og transparente med hensyn til vår virksomhet. Selskapet vil i det følgende utdype sentrale forhold knyttet til oppfølgingen av betalingene, og beskrive blant annet intern saksbehandling og rettslige vurderinger som er relevant for de spørsmål som er reist.

Administrasjonens og styrets behandling av saken

I løpet av de fire år som er gått fra første betaling, har Statoil gradvis økt oppfølgingen av betalingene til forsknings- og teknologisenteret, for å sikre at disse betalingene blir benyttet i hehold til det avtalte formål (herunder at manglende fremdrift ikke skyldes urettmessig bruk av midlene). Statoils nulltoleranse for korrupsjon innebærer at selskapet aktivt og systematisk arbeider for at korrupsjon ikke skal skje i tilknytning til selskapets virksomhet, at konsernledelse og styret åpent diskuterer

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

utfordringer i korrupsjonsutsatte land, og at selskapet aldri vil godkjenne betalinger som er i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning.

Administrasjonen har ved flere anledninger vurdert utbetalingene til Sonangol EP i lys av at Statoil ikke har fått tilfredsstillende informasjon om fremdrift av forsknings- og teknologisenteret. Denne problemstillingen har også blitt presentert for Statoils styre, først og fremst gjennom styrets sikkerhets-, bærekraft-, og etikk-komite (SSEC). SSEC fikk i oktober 2014 en generell oppdatering om selskapets arbeid med etikk og anti-korrupsjon i Angola. Denne oppdateringen inneholdt også informasjon om vurderinger og tiltak i forbindelse med betalinger øremerket forsknings- og teknologisenteret. I desember 2014, før fjerde utbetaling til Sonagol EP, ble spørsmålet om videre utbetaling grundig behandlet i konsernledelsen idet selskapet fortsatt ikke hadde mottatt konkret informasjon om senterets fremdrift. Det ble der konkludert med at utbetaling skulle foretas.

I forbindelse med femte og siste betaling til Sonangol EP i desember 2015 ble saken igjen tatt opp til grundig vurdering og diskusjon i konsernledelsen. Saken ble også behandlet i SSEC og i Statoils styre. Konklusjonen om å betale i henhold til kontrakten var basert på råd fra interne og eksterne anti-korrupsjonsekspertter om at en slik utbetaling ikke ville være i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning (se nedenstående kapittel). Som bakgrunn for saken, hadde administrasjonen fremlagt et notat til SSEC som blant annet oppsummerer administrasjonens rettslige vurdering av saken og risiki i forbindelse med betalingen. Konklusjonen i dette notatet er som følger:

"Statoil has a legal obligation, under Angolan law, to pay the social contributions under the Kwanza PSAs. Diligent follow-up indicates that the Research Centre may now be in the planning stages, and no negative facts regarding the other projects earmarked by the PSA and funded by the social contributions have been identified. Continued diligence in assessing any indications of wrongdoing and requesting information on progress is important to mitigate compliance risk. Exposure will remain after the last payment is made. The reputational risk is considerable, but is possible to manage assuming no facts emerge suggesting that the Research Centre payments are being used for unintended purposes."

Komiteen ga uttrykk for at de støttet administrasjonens konklusjoner om fortsatt betaling. Komiteen ga samtidig uttrykk for at dette var en vanskelig sak og besluttet derfor at saken skulle bli fremlagt for diskusjon og vurdering av et samlet styre 16. desember 2015. Konklusjonen var at styret støttet administrasjonens forslag om betaling av det femte og siste beløpet til Sonangol EP. Styrets leder konkluderte videre med at administrasjonen skulle fortsette med å legge press på Sonangol og utvide sin aktivitet i Angola knyttet til oppfølging av støtte til sosiale formål. Styret ville følge saken tett og ba om en oppdatering fra administrasjonen i løpet av første halvår 2016.

Rettslige vurderinger

Statoils administrasjon har løpende foretatt rettslige vurderinger rundt betalingene til Sonangol EP for å sikre at betalingene ikke har vært i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning. Disse vurderingene har omfattet anti-korrupsjonslovgivning i Angola, USA, England og Norge. Dette arbeidet har blitt ledet av Statoils anti-korrupsjonsekspertter, som har ansvaret for Statoils anti-korrupsjonsprogram, i tett samarbeid med eksterne advokater. I tillegg til over flere år løpende

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 50

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

rådgivning på dette spørsmålet fra internasjonalt anerkjente anti-korrupsjonsadvokater, har Statoil også fått skriftlige notater, såkalte «legal opinions», hvor lovligheten av utbetalingene er vurdert. I forbindelse med tidligere utbetalinger har selskapet fått notater fra Covington Burling LLP, som har vurdert saken i forhold til amerikansk og engelsk rett, og fra Vieira de Almeida & Associados, som har vurdert saken i forhold til angolansk rett. I forbindelse med den femte og siste betaling fikk selskapet i tillegg råd og notater fra Gibson Dunn & Crutcher LLP, i forhold til amerikansk rett, og advokatkontoret Wiersholm i forhold til norsk rett. Wiersholm fikk forut for sin vurdering tilgang til alle notatene fra de andre advokatkontorene.

De notatene og rådene Statoil har mottatt i forbindelse med saken er alle underlagt advokaters taushetsplikt. Det er prinsipielt viktig at selskapet skal kunne konsultere åpent med sine advokater uten at dette blir underlagt offentlighet. Selskapet vil likevel her inkludere konklusjonene som er gitt i notatene som viser at alle vurderingene konkluderer med at betalingene til forsknings- og teknologisenteret ikke innebærer brudd på relevant anti-korrupsjonslovgivning. Disse er som følger:

Vieira de Almeida & Associados (26. november 2015)¹:

"We cannot think of any option that would allow Statoil to suspend, limit or alter its SRTC payments. There seems to be also no way of effectively ensuring that the payments are used for the purpose stated in the PSC. We understand that Sonangol has refused to provide any written assurances (by way of a letter for example) that the funds will be used for the SRTC project. As advised earlier, the obligation of Statoil is very simple and direct: make the payments into a Sonangol account."

Covington Burling LLP (2. desember 2015)²:

"Based on the facts set forth in this memorandum, together with my understanding of relevant provisions of Angolan law (as obtained by Statoil in a written opinion from its local counsel in Angola), I believe Statoil has a strong position that its past and future payments in support of the research and technology center would not constitute violations of the FCPA. However, as set forth in Section III of this memorandum, I recommend that Statoil consider certain compliance measures to further assess and document the legal and factual considerations surrounding the technology center, and that it continues to liaise with the Angolan authorities to evaluate alternative options to progress the technology center project."

Gibson Dunn & Crutcher LLP (14. desember 2015):

"The contractual social contribution payments that Statoil makes directly to Sonangol are not, in and of themselves, prohibited by the FCPA. Moreover, we are not aware of any facts that establish that Statoil has knowledge that those payments are being diverted to foreign officials, nor any facts that support an argument that Statoil possessed corrupt intent when it entered into the PSCs and made the payments due under those agreements. Finally,

¹ SRTC refererer til Sonangol Research and Technology Center, og PSC til Production Sharing Contract (produksjonsdelingsavtale).

² FCPA refererer til Foreign Corrupt Practices Act.

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

we are not aware of any inaccurate accounting records, or control deficiencies or violations, with respect to the payments. Accordingly, it is our opinion that the facts as we understand them would not support an enforcement action against Statoil in the U.S. for violations of the FCPA arising out of the social contribution payments."

Wiersholm (17. desember 2015):

"Based on our assessment of the received documentation, we consider these actions to meet with strict Norwegian requirements imposed for compliance with the anti-corruption provisions in the Norwegian Penal Code. The planned contribution to SRTC 1 January 2016 will therefore not constitute an illegal payment according to Norwegian Law. This assessment and conclusion is solely based on the received documentation. Subsequently, it may be subject to change based on new information."

Statoils egen rettslige vurdering av saken samsvarer med disse rådene. I notatet til SSEC i desember 2015, som også ble forelagt et fullt styre, ble den rettslige vurderingen fra administrasjonen oppsummert som følger:

"We thus believe, based on the facts known now, that payment of the fifth and final instalment of social contributions will not be in breach of applicable anti-bribery laws. It must be noted, however, that the underlying compliance risk cannot be removed, and that Statoil's legal exposure lasts for at least five years beyond the date of this final payment. If it becomes known after this date that payments for social contributions were used to personally enrich Angolan public officials, Statoil could be asked (as could all other IOC contributors) to show what past actions were taken to scrutinize red flags, with enforcement authorities determining whether such actions were adequate given the risk."

Selskapet vil i det følgende gå nærmere inn på selskapets og Wiersholms vurderinger av innbetalingene i forhold til norsk lovgivning. Selskapet vil også beskrive de konkrete oppfølgingstiltak som er gjennomført.

Om signaturbonuser og bidrag til sosiale fond i Angola er lovlig etter norsk strafferett avhenger av om betalingene må regnes som utilbørlige eller ikke. Formålet med straffelovens forbud mot korrupsjon og påvirkningshandel er særlig å ramme skjulte betalinger til agenter, mellommenn eller andre som direkte eller indirekte kan skaffe givere fordel på bekostning av andre. Den nærmere vurderingen av hva som er utilbørlig, beror ifølge høyesterettspraksis og lovforarbeider på en totalvurdering av situasjonen, hvor en rekke momenter spiller inn, og hvor graden av åpenhet vil være et særlig viktig moment.

Statoil, og Wiersholm, har særlig vurdert tre forhold av betydning i den rettslige vurderingen. Disse er (a) formålet med ytelsen og ytelsens art, (b) graden av åpenhet om avtalen og (c) forhold rundt betalingene og selskapets korrupsjonsreducerende tiltak.

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

a) Formålet bak ytelsen og ytelsens art.

Høyesterett og straffelovens forarbeider har trukket fram formålet bak ytelsen og ytelsens art som et viktig vurderingskriterium av hvorvidt et forhold skal anses som utilbørlig i straffelovens forstand.

Det er av sentral betydning for den strafferettslige vurderingen å se nærmere på karakteren av den inngåtte avtalen og åpenheten rundt vilkårene i avtalen og de enkelte utbetalingene. Som beskrevet tidligere, er selskapets utbetalinger til Sonangol EP forpliktelser knyttet til en produksjonstildelingsavtale. Sonangol EP har inngått lignende avtaler også med de andre internasjonale oljeselskaper som tar del i de samme lisensene som Statoil. Produksjonstildelingsavtalen regulerer forholdet mellom vertstaten Angola på den ene siden og rettighetshaverne på den andre. Dens viktigste funksjon er å regulere fordelingen av inntekter og utgifter mellom partene, og kan på mange måter sammenlignes med en konsesjon med tilhørende vilkår og skatteforpliktelser. Disse avtalene er en del av det samlede rettslige rammeverket som regulerer den aktuelle petroleumsvirksomheten. Slike avtaler er ikke unikt for denne saken, og lignende avtalemekanismer benyttes en rekke steder.

Avtalen som sådan må på denne bakgrunn anses å være legitim.

b) Åpenhet rundt avtalen og betalingene.

I tillegg til at at avtalekonstruksjonen i seg selv er legitim, er det viktig å se på åpenhet rundt avtalens nærmere innhold og de enkelte utbetalingene. Også her vil testen under utilbørlighetsvilkåret i stor grad være knyttet til hvorvidt konstruksjonen anses å være fordekt og for øvrig ellers egnet til å skjule de bakenforliggende realiteter.

De aktuelle utbetalingene er alle foretatt til en konto i Angola som eies av det statlige myndighetsorganet Sonangol EP. Statoil informerte om dets totale forpliktelse i børsmeldingen ved inngåelse av produksjonsdelingsavtalen og har år for år rapportert om utbetalingene i Angola i Statoils bærekraftrapporter, som er tilgjengelige på Statoils nettsider. For øvrig har internasjonale organisasjoner og internasjonale medier hatt søkelys på internasjonale oljeselskapers virksomhet i Angola, og særlig forsknings- og teknologisenteret og manglende dokumentasjon på fremdrift, slik at dette ikke er et ukjent tema.

Selskapet har hatt en åpen dialog om problemstillingene rundt manglende fremdrift med Sonangol, andre internasjonale oljeselskaper og norske myndigheter via den norske ambassadøren i Angola. Statoil har vist åpenhet, både rundt avtaleverk og utbetalinger.

c) Korrupsjonsforebyggende tiltak.

Endelig er det viktig å fastslå hvilke tiltak selskapet selv har tatt for å forebygge korrupsjon.

Gjennomgående har utbetalingene til forsknings- og teknologisenteret skapt bekymring grunnet manglende fremdrift og åpenhet, og risikobegrensende tiltak har stått sentralt.

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

Dette gjelder både generelt, i form av et anti-korrupsjonsprogram, og spesielt i forhold til den konkrete problemstillingen. Statoils anti-korrupsjonsprogram er allerede beskrevet i selskapets tidligere brev til departementet. Selskapet opplyste også der at som ledd i sitt kontinuerlige forbedringsarbeid, iverksatte man i november 2015 en ekstern evaluering av selskapets anti-korrupsjonsprogram. Målsettingen er at anti-korrupsjonsprogrammet til enhver tid skal leve opp til internasjonale beste praksis-standarder. Evalueringen konkluderte med at Statoil har et godt anti-korrupsjonsprogram og påpekte viktigheten av at compliance-spørsmål tidlig bringes på banen ved inngåelse av joint venture-avtaler, ved bruk av mellommenn og ved sosiale bidrag. Selskapet har som et ledd i dets oppfølging hatt konkrete forebyggende tiltak i forbindelse med utbetalingene til finansiering av forsknings- og teknologisenteret.

Oppfølgingstiltak

Formålet med selskapets oppfølgingstiltak har vært å forsikre oss om at forsknings- og teknologisenteret blir etablert i tråd med forpliktelsen i produksjonstildelingskontrakten. Videre har selskapet fulgt tett opp for å sikre at det ikke foreligger informasjon som skulle tilsi at pengene betalt til finansiering av senteret har kommet på avveie. Bakgrunnen for fortsatt utbetaling har hele tiden vært at selskapet ikke har funnet slik informasjon. Selskapet har, som det er redegjort for, dessuten tatt aktive skritt for å sikre at det har vært full åpenhet om de betalingene som er gjort, både lokalt og internasjonalt. Selskapets oppfølgingstiltak er i samsvar med de råd man har fått fra eksterne advokater. De viktigste har vært:

- Statoil har både formelt og uformelt bedt om oppdatering på fremdrift på forsknings- og teknologisenteret fra Sonangol EP, dels i møter og dels i brev. Selskapets siste møte om saken med Sonangol EP fant sted 28. januar i år, og vi planlegger ytterligere møter med Sonangol EP og det angolanske petroleumsministeriet i nærmeste fremtid for å diskutere fremdriften nærmere.
- Selskapet har samarbeidet med andre internasjonale oljeselskaper om saken og utvekslet informasjon og vurderinger med dem, og Statoil vil fortsette denne dialogen. Statoils klare forståelse er at andre internasjonale oljeselskaper med tilsvarende kontraktsvilkår har foretatt tilsvarende betalinger.
- Selskapet har samarbeidet med norske myndigheter via den norske ambassaden i Angola for å se om de kan hjelpe selskapet med å få informasjon om senterets fremdrift og legge ytterligere press på Sonangol.
- Statoil har vært åpne om betalinger i Angola, i børsmeldingen ved inngåelse av produksjonstildelingsavtalen og i selskapets årlige bærekraftrapporter.
- Statoil er aktive i ulike nettverk lokalt, og følger med på media og andre rapporter, for å sikre at selskapet har tilgang på eventuell informasjon om påstander om at pengene betalt til Sonangol EP kan ha blitt misbrukt til personlig vinning.
- Selskapet har undersøkt at betalinger går til en konto i Angola som eies av Sonangol EP.
- Selskapet har hatt tett dialog med flere advokater om hvordan det best kan følge opp denne saken.

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Sløvanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

Our date
17/02/2016

Our reference
AU-CORP-00016

Administrative officer

Your date

Your reference
16/1110

Statoil har i dette brev besvart henvendelsen i departements brev av 4. februar 2016 ved å svare på de konkrete spørsmålene komiteen har stilt til Olje- og energidepartementet. Det er videre gitt en utdypende redegjørelse for den interne saksbehandlingen knyttet til betalingene, og de rettslige vurderingene knyttet til disse. Som tidligere beskrevet er ikke betalingene til sosiale formål i strid med relevant anti-korrupsjonslovgivning. Dette endres ikke av at det foreligger lite informasjon spesielt om fremdriften i realiseringen av forsknings- og teknologisenteret. Statoil jobber kontinuerlig med å styrke sitt etikkarbeid. Selskapet vil være opptatt av å sikre tilstrekkelig åpenhet, også om gjennomføring av denne type sosiale prosjekter. Erfaring og læring fra egen og andres virksomhet, herunder fra tidligere prosjekter, er en viktig del av dette arbeidet.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Eldar Sætre".

Eldar Sætre

Konsernsjef Statoil ASA

Company
Statoil ASA

Office address
Forusbeen 50
Forus
4033 Stavanger

Telephone
+47 51 99 00 00

Telefax
+47 51 99 00 50

Internet
www.statoil.com

